

3. Οικογενειακό Δίκαιο

Δικαστική συμπαράσταση

ΜΠρΑθ 7405/2009

Πρόεδρος: **Ε. Χατζίκος**

Δικηγόρος: **Ε. Κουσαθανά**

Σε περίπτωση πλήρης στερητικής δικαστικής συμπαράστασης, το διαβιβαστικό έγγραφο του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών εξελήφθη εσφαλμένα ως αίτησή του, κατ' άρθρο 747 παρ. 1 ΚΠολΔ. Δεν επακολούθησε η έκδοση πράξης υπογεγραμμένη από τον Δικαστή του ΜΠρΑθηνών. Δεν θεμελιώθηκε η έννομη σχέση της δίκης, αφού δεν υφίσταται εισαγωγική διαδικαστική πράξη και το δικαστήριο οφείλει να απέχει της εκδίκασης της υπόθεσης.

Διατάξεις: άρθρα 1667, 1668 ΑΚ, 747 ΚΠολΔ

[...] Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1667 παρ. 1 εδ. α' και 1668 ΑΚ συνάγεται ότι ο εισαγγελέας, μόλις λάβει κατά σαφή τρόπο γνώση κάποιας περίπτωσης πάσχωτος, που κατά νόμο δικαιολογεί την θέση του υπό δικαστική συμπαράσταση, έχει την διαζευκτική ευχέρεια, είτε να ασκήσει ο ίδιος την αίτηση ως νομιμοποιούμενος διάδικος, είτε να γνωστοποιήσει στο δικαστήριο την περίπτωση για να κρίνει το τελευταίο εάν θα ενεργήσει αυτεπάγγελτα κατ' άρθρα 1667 παρ. 1 εδ. α' ΑΚ, 747 παρ. 4, 796 παρ. 2 και 802 παρ. 2 εδ. β' ΚΠολΔ και διατάξει την εισαγωγή της υπόθεσης προς συζήτηση με πράξη του (βλ. Α. Κουτσουράδη στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρο 1667 αρ. 25-26,33). Η αίτηση του εισαγγελέως πρέπει να περιέχει τα οριζόμενα στην δεύτερη παράγραφο του άρθρου 747 ΚΠολΔ υποχρεωτικά στοιχεία, δηλαδή, μεταξύ άλλων, και ορισμένο αίτημα (βλ. Κ. Μπέη, Πολιτική Δικονομία, άρθρο 747 παρ. 3,4 σε συνδυασμό με παρ. 3.3ε), ενώ η πράξη του δικαστηρίου πρέπει να περιλαμβάνει κατ' άρθρο 747 παρ. 4 εδ. β' ΚΠολΔ το αντικείμενο της υπόθεσης. Η πράξη αυτή συνιστά διαδικαστική πράξη διαμορφωτικού χαρακτήρα, βεβαιούμενη με τη σύνταξη έκθεσης που υπογράφεται από τον εκδίδοντα αυτήν (πράξη) δικαστή σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 117 και 747 παρ. 4 εδ. β' ΚΠολΔ (βλ. Κ. Μπέη, Πολιτική Δικονομία, άρθρο 747 παρ. 1.4, Α. Κουτσουράδη, ό.π., αρ. 31-32). Αυτονόητο είναι ότι η πράξη ορισμού δικασίμου προϋποθέτει και δεν αναπληρώνει την κατ' άρθρο 747 παρ. 4 ΚΠολΔ πράξη (βλ. άρθρο 748 παρ. 5 ΚΠολΔ).

Στην προκειμένη περίπτωση, οι Μ.Κ., Σ.Κ. και Κ. χήρα Ν.Κ., υπέβαλαν στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών την από 20.2.2009 αίτησή τους, στην οποία εξέθεταν ότι η Ο.Κ., αδελφή τους, αδυνατούσε παντελώς να φροντίζει μόνη για τις υποθέσεις της λόγω διανοητικής διαταραχής και ζητούσαν να τεθεί σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση. Η Εισαγγελέας Πρωτοδικών Αθηνών με το με αρ. πρωτ. 127983/16.3.2009 έγγραφό της διαβίβασε στον Πρόεδρο του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Πρωτοδικείου Αθηνών την προαναφερόμενη αίτηση, εξέθετε την γνώμη της περί συνδρομής των προϋποθέσεων για υποβο-

λή της Ο.Κ. σε δικαστική συμπαράσταση και ζητούσε την αυτεπάγγελη επέμβαση του Δικαστηρίου (επί λέξει: «Σας διαβιβάζουμε την από 4.3.2009 κατατεθείσα στην Υπηρεσία μας αίτηση ... περί υποβολής της Ο.Κ. ... σε δικαστική συμπαράσταση γνωστοποιώντας σας, ότι η ως άνω περίπτωση, κατά τη γνώμη μας, συνεπάγεται την υποβολή του ως άνω προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση και παρακαλούμε για τις δικές σας περαιτέρω αυτεπάγγελες ενέργειες ...»).

Καίτοι ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών Αθηνών επέλεξε να ενεργήσει κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 1668 ΑΚ, δεν επακολούθησε η έκδοση πράξης υπογεγραμμένη από τον Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, αλλά, αντίθετα, συντάχθηκε κατ' άρθρο 747 παρ. 3 ΚΠολΔ η με αρ. 3122/26.3.2009 έκθεση κατάθεσης του ως άνω διαβιβαστικού εγγράφου που υπογράφηκε από την γραμματέα του Δικαστηρίου, και ορίσθηκε κατ' άρθρο 748 παρ. 1 ΚΠολΔ δικασίμος η αναγραφόμενη στην αρχή της παρούσας. Δηλαδή, το διαβιβαστικό έγγραφο του Εισαγγελέως Πρωτοδικών Αθηνών εξελήφθη εσφαλμένα ως αίτησή του, κατ' άρθρο 747 παρ. 1 ΚΠολΔ. Υπό τα δεδομένα αυτά δεν θεμελιώθηκε η έννομη σχέση της δίκης, αφού δεν υφίσταται εισαγωγική διαδικαστική πράξη (αίτηση προς παροχή δικαστικής προστασίας κατ' άρθρα 20 παρ. 1 Συντ. και 747 παρ. 1 ΚΠολΔ ή πράξη του Δικαστηρίου κατ' άρθρο 747 παρ. 4 ΚΠολΔ), και το Δικαστήριο οφείλει να απέχει της εκδίκασης της υποθέσεως (πρβλ. περί ανυπόστατης αγωγής Κ. Μακρίδου, Η αόριστη αγωγή και οι δυνατότητες θεραπείας της, 2006, έκδ. δ', σελ. 8. Επίσης, πρβλ. Β. Ρήγα, Περί της αιτήσεως αναιρέσεως και των αναιρετικών λόγων ως επιτευκτικών διαδικαστικών πράξεων κατά τον ΚΠολΔ, ΕφΑΔ 2008,38, ιδίως υποσ. 6, κατά τον οποίο η ανυπόστατη αίτηση αναιρέσεως πρέπει να θεωρηθεί ως μη ασκηθείσα με απόφαση του Αρείου Πάγου που διαπιστώνει την ανυπαρξία της). Σημειώτεον ότι, δεν εισάγεται προς συζήτηση η αίτηση των Μ.Κ., Σ.Κ. και Κ. χήρας Ν.Κ. αυτή καθ' εαυτή -η οποία, άλλωστε, θα ήταν απορριπτέα ως απαράδεκτη λόγω έλλειψης ενεργητικής νομιμότητας (βλ. ΑΠ 1953/2006 ΧρΙΔ 2007,526, ΑΠ 1103/2005 ΧρΙΔ 2006,51)- διότι η κατάθεσή της στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών αντί της γραμματείας του Δικαστηρίου καθιστά αυτήν ανυπόστατη ως αίτηση κατά την έννοια του άρθρου 747 παρ. 1 ΚΠολΔ, καθώς δεν πληρούνται οι κατά νόμο ουσιώδεις συστατικοί της ασκήσεως της όροι (πρβλ. για την αίτηση αναιρέσεως που αποστέλλεται στον Άρειο Πάγο Β. Ρήγα, ό.π., σελ. 38-39). [...]

Παρατηρήσεις

Η σχολιαζόμενη απόφαση θίγει ένα ευαίσθητο ζήτημα, το οποίο μάλιστα πολλές φορές τυγχάνει αντικείμενο εκμετάλλευσης και διαφωνίας. Με τη δικαστική συμπαράσταση, ένα άτομο χάνει τη δικαιοπρακτική ικανότητά του και τίθεται υπό τη δικαστική συμπαράσταση τρίτου. Οι όροι και προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση της διαδικασίας αυτής, είναι σαφείς και ορισμένοι και μάλιστα, οι προϋποθέσεις έχουν τεθεί περιοριστικά στο Νόμο, προκειμένου να αποφευχθεί κατάχρηση του θεσμού του δικαστικού συμπαραστάτη και να διασφαλιστούν τα συμφέροντα του συμπαραστατούμενου.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρ. 1666 του ΑΚ σε δικαστική συμπάρσταση τίθεται -μεταξύ άλλων- ο ενήλικος εφόσον συντρέχει περίπτωση ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή εφόσον λόγω σωματικής αναπηρίας αδυνατεί εν όλω ή εν μέρει να φροντίζει για τις υποθέσεις του.

Για την υποβολή της σχετικής αίτησης στο αρμόδιο δικαστήριο¹, το οποίο τελικά θα αποφανθεί περί της θέσης του ατόμου υπό δικαστική συμπάρσταση, νομιμοποιούνται είτε ο ίδιος ο πάσχων είτε ο σύζυγος² είτε οι γονείς ή τα τέκνα³. Επιπλέον, νομιμοποιείται και ο Εισαγγελέας για την υποβολή της σχετικής αίτησης, ενώ αυτή μπορεί να υποβληθεί και αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο. Με την τελευταία αυτήν περίπτωση -της υποβολής της αίτησης από τον Εισαγγελέα και της αυτεπάγγελτης επέμβασης- ασχολείται εν προκειμένω η σχολιαζόμενη απόφαση.

Σημειώνεται ότι, ο κύκλος των ανθρώπων που έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν την αίτηση για θέση ατόμου υπό δικαστική συμπάρσταση, περιορίζεται αυστηρά στους προαναφερόμενους και καμία παρέκκλιση από τον κανόνα αυτόν δεν δύναται να υπάρχει, ακόμα και για άμεσους συγγενείς, όπως αδέρφια⁴ ή ακόμα και για τρίτους που ενδέχεται να έχουν έννομο συμφέρον⁵. Ισχύει δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση, η αρχή του αποκλεισμού της επέμβασης στη δίκη τρίτων προσώπων, προς αποτροπή αντιδικιών και διαβουλεύσεως για την τύχη του πάσχοντος. Ο ίδιος περιορισμός ισχύει και για την περίπτωση άσκησης παρέμβασης, καθώς το σχετικό δικαίωμα περιορίζεται στον κύκλο των ατόμων που δικαιούνται να υποβάλουν αίτηση για θέση σε δικαστική συμπάρσταση⁶. Επιπλέον, οι αυτοί περιορισμοί τίθενται και για την περίπτωση άσκησης ενδίκων μέσων, η οποία καταλείπεται μόνο στους διαδίκους που συμμετείχαν στη διαδικασία⁷.

Στην περίπτωση κατά την οποία την αίτηση υποβάλει ο Εισαγγελέας, ο τελευταίος οφείλει να υποβάλει στο αρμόδιο Δικαστήριο αυτοτελή αίτηση ως διάδικος, προκειμένου να τεθεί ένα πρόσωπο σε δικαστική συμπάρσταση. Εναλλακτικά, εφόσον τεθεί υπόψη του Εισαγγελέα -από οποιοδήποτε πρόσωπο, ακόμα και από μη νομιμοποιημένο κατά τα ανωτέρω- ή από την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, περίπτωση που τυχόν χρήζει να τεθεί υπό δικαστική συμπάρσταση, ο Εισαγγελέας έχει τη δυνατότητα να διαβιβάσει τα στοιχεία αυτά στο αρμόδιο Δικαστήριο, ζητώντας από αυτό να ενεργήσει αυτεπάγγελτα και να αξιολογήσει το περιστατικό. Στην περίπτωση όμως αυτή, ο Εισαγγελέας δεν ενεργεί ως διάδικος στην επικείμενη δίκη.

Σε όλες τις περιπτώσεις, ακόμα και στην περίπτωση της αίτησης από τον Εισαγγελέα ή της αυτεπάγγελτης επέμβα-

σης του Δικαστηρίου, είναι υποχρεωτικό να ακολουθηθεί κατά γράμμα η προδικασία, η έλλειψη της οποίας καθιστά απαράδεκτη την εξέταση της αίτησης. Συγκεκριμένα, αντίγραφο της αίτησης πρέπει να επιδοθεί εκτός του πάσχοντος και στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών⁸. Περαιτέρω, αντίγραφο της αίτησης επιδίδεται στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, η οποία υποβάλει την έκθεσή της στο Δικαστήριο. Μη εμπρόθεσμη υποβολή της έκθεσης αυτής, δεν εμποδίζει την πρόοδο της δίκης και δεν κωλύει την απόφαση του Δικαστηρίου, το οποίο μπορεί να προχωρήσει σε εξέταση της υπόθεσης και έκδοση απόφασης χωρίς την έκθεση αυτήν, καθώς δεν είναι δεσμευτική για το Δικαστήριο και απλώς συνεκτιμάται, όπως αναφέρεται και στο ΑΚ 1674⁹. Δηλαδή, η έλλειψη της έκθεσης της κοινωνικής υπηρεσίας δε δημιουργεί τυπικό απαράδεκτο για τη συζήτηση της υπόθεσης¹⁰. Περαιτέρω, η αίτηση δε δεσμεύει το Δικαστήριο στην απόφασή του, το οποίο μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά από το αιτούμενο μέτρο.

Η συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον του Δικαστηρίου διεξάγεται υποχρεωτικά κεκλεισμένων των θυρών¹¹, η μη τήρηση της προϋπόθεσης αυτής καθιστά άκυρη τη διαδικασία¹². Επιπλέον, το Δικαστήριο οφείλει να επικοινωνήσει¹³ με τον συμπαραστατέο, ώστε να σχηματίσει άμεση και προσωπική αντίληψη για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο υπό δικαστική συμπάρσταση. Δηλαδή, στην περίπτωση αυτή καθιερώνεται μία αυτοψία, ώστε ο Δικαστής να αποκομίσει προσωπική αντίληψη, πέραν των εκτεθέντων στην αίτηση. Η άμεση επικοινωνία του Δικαστηρίου με τον πάσχοντα, μπορεί να παραλείπεται, μόνο με την προϋπόθεση ότι πιστοποιείται αρμοδίως ότι ο υπό δικαστική συμπάρσταση βρίσκεται σε προφανή αδυναμία να επικοινωνήσει με το περιβάλλον. Παρόλληλα με την άμεση επικοινωνία του Δικαστηρίου, λειτουργεί και η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, η οποία επίσης είναι υποχρεωτική και κατ' εξαίρεση δύναται να παραλείπεται, εφόσον προσκομίζεται σχετική βεβαίωση από Δημόσια Αρχή για την κατάσταση του συμπαραστατέου¹⁴.

Συμπερασματικά πρέπει να τεθεί, ότι η εξέταση των υποθέσεων περί θέσης προσώπου υπό δικαστική συμπάρσταση οφείλει να είναι εξαιρετικά λεπτομερής, καθώς οι τεθειμένες διατάξεις είναι κυρίως υποχρεωτικές και περιοριστικές, ακριβώς για να ενισχύσουν τη θέση ενός εκ προοιμίου αδύναμου στη δίκη διαδίκου, αυτού δηλαδή του υπό δικαστική συμπάρσταση. Παράλειψη οποιουδήποτε μέρους της προδικασίας ή της διαδικασίας της δίκης, καθιστά αυτήν άκυρη.

Έβελυν Ε. Αθανασοπούλου,
Δικηγόρος

1. Κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας.
2. Στην περίπτωση έγγαμης συμβίωσης.
3. ΑΚ 1667.
4. ΜΠρΧανίων 447/2006, ΝΟΜΟΣ.
5. Κεραμείς/Κονδύλης/Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Σάκκουλας 2003, τ. 2, σελ. 1575.
6. ΜΠρΠειρ 5183/2008, ΑρΧΝ 200,323.
7. Κεραμείς/Κονδύλης/Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, Σάκκουλας 2003, τ. 2, σελ. 1579.

8. Κατ' άρθρο ΚΠολΔ 748 παρ. 2.
9. ΜΠρΧανίων 447/2006 ΝΟΜΟΣ.
10. ΜΠρΑθ 6384/2006 ΕφΑΔ 2009,303.
11. ΚΠολΔ άρ. 802 παρ. 3.
12. ΑΠ 1971/2008 ΕφΑΔ 2009,452, Δ 2009,569.
13. Η επικοινωνία πρέπει να γίνει κατά προτεραιότητα στο οικείο περιβάλλον του πάσχοντος.
14. ΜΠρΛαμ 398/2006 Αρμ 2007,229.